

Sam Raimi se vrača k svojim koreninam

Ni čudno, da je Sam Raimi režiser, ki so ga najeli za snemanje *Spider-Mana*, ultimativnega filma o ultimativnem superheroju. Zakaj? Ker Raimi za svoje fane sam deluje kot kakšen super heroj. Svoj režijski debi je s filmom *The Evil Dead* (1981) posnel pri rosnih dvajsetih. Snemati je začel že kar nekaj časa prej, v svojih najstniških letih ... V bistvu je dokaj varno reči, da je cel film zrežiral pred svojim 20. letom. In to ne katerikoli film. *The Evil Dead* (pri nas nikoli predvajan v kinu, razen na nočnih projekcijah za poznavalce scene) je verjetno najbolj kulturni horror vseh časov, morda z njim po 'kulturnosti' lahko tekmujeta le še *Noč živih mrtvecev* in *Teksaški pokol z motorko*.

Ne da bi bil po svoji zasnovi *The Evil Dead* kaj posebnega. V tem smislu gre za 'standardni horror'. Skupina mladcev gre čez vikend v kočjo v gozdu. Videno že stokrat. Napade jih neka z uroki obujena pradavna sila zla. Tudi videno že stokrat, jada, jada. Kjer je film nekaj res izjemnega, je neverjetna režijska energija. Raimi je svojim mladim letom navkljub ali morda prav zaradi njih pokazal tako mero filmske inventivnosti in energije, da je verjetno ni bilo videti vse od Orsona Wellesa in *Državljana Kanea*. Primerjave z Wellsom so sicer redke, ker Welles velja za priznanega ljubljence filmskih kritikov, Raimi pa za heroja podzemne, zaničevane horror scene, a ne gre pozabiti, da so pri kreaciji Wellsove mojstrovine *Državljan Kane* izdatno prispevali vsaj izkušeni direktor fotografije Gregg Toland, montažer Robert Wise in scenarist Herman J. Mankiewicz, če omenimo le nekaj ključnih ljudi ekipe. Toland, še posebej, je vzel Kane za izziv in za preizkušanje načinov snemanja, kakršnih se prej ni loteval. In Raimi je podobno pokazal izjemno mero inventivnosti ravno pri fotografiji. Popolnoma je ignoriral staro hawksovsko maniro, da mora biti kamera čimmanj moteča in da se je v bistvu 'ne sme opaziti'. Pri

Raimiju je kamera toboganska in konstanten del dogajanja. V mnogo prizorih predstavlja celo prvoosebni pogled, hipoma pa Raimi prehaja z enega nepričakovanega zornega kota do drugega. Tako gledalec niti nima časa premišljevati o tem, ali ga to kaj moti ali ne. Danes, v časih vizualne zasičenosti, to ni več kakšna posebnost, a v času premiere filma je bila stvar precej revolucionarna.

Tudi sicer je imel Raimi drugačen pristop pri stopnjevanju klasičnih horror prizorov. Pred njim so Hitchcock, De Palma, Carpenter in drugi mojstri že do konca izpilili prizore napetosti. Napetost prizora so gradili in gradili do končne resolucije. Raimi je sicer podobno gradil prizore, ampak namesto končne resolucije je ponavadi zavil v drugo smer, kjer je črpal iz komedij. Za Raimija ni nič nenavadnega, da na zares srhljiv prizor prilepi komičen vrhunec ali pa nasprotno (kar sta se pri njem naučila tudi njegova režijska prijatelja, brata Coen - Joel je celo asistiral pri montaži Raimijevega filma). Po tem izvrstnem debiju so se mnogi spraševali, ali lahko tak film sploh kako nadgradi, in dejansko ta prvenec Raimijevim fanom še danes pomeni nekaj posebnega. Tudi nadaljevanje filma, ki je v bistvu spreten rimejk, je naletelo na podoben sprejem. Logično, saj je Raimi tam izpopolnil tisto, kar mu v prvem filmu zaradi pomanjkanja proračuna ni uspelo.

S kasnejšimi filmi ni dosegel bravuroznosti teh dveh filmov (niti s tretjim nastavkom iz 'Dead serije', *Army of Darkness*), a njegov sloves izvrstnega vizualista je bil zacementiran. Ko se je industrija računalniških efektov razvila do te mere, da so se predelave stripovskih super herojev zdele zmeraj bolj možne, si je armada ljubiteljev stripa *Spider-Man* oddahnila, ko so objavili, da bo novo filmsko serijo režiral prav Raimi. Vedeli so, da je to ena najboljših odločitev in da je kombinacija dinamičnih prizorov s prefinjenim vizualnim humorjem kot nalašč za Raimija.

Po milijardnih uspehih te studijske franšize je Raimi z dolgoletnim sodelavcem Robertom Tapertom odprl lastno produkcijsko delavnico Ghost House Pictures, prvenstveno namenjeno srhljivkam. Ustvarila si je ugled s predelavo jap-horror filma *Zamera* in kulturnega stripa Steva Nilesa - *30 Days of Night*. Tudi za najnovejši Raimijev film, *V žrelu pekla*, je bilo sprva mišljeno, da ga bo režiral kateri od hišnih režiserjev, a je udarila recesija in edini način, kako priti do denarja, je bil ta, da je svoje dobro ime zastavil kar Raimi. Tako se kralj vrača k svojim koreninam in zanesljivo lahko računamo, da nas bo znova odvrlel vse do pekla in nazaj.